

(vervolg VON-informatie)

SPELLINGPASSEN-OP-DE-PLAATS

H. J. Hollaar

Er is op het spellingfront het afgelopen jaar nogal wat te doen geweest. De grote start daartoe is gegeven door Dolf Kohnstamms Spellingaksie, die in oktober 1971 begon met 'Een dikke zoen van de juffrouw'. Daarna wert bij vele honderden zesdeklassers een dikteproef genomen waarmee kon worden aangetoond dat nog maar twaalf procent van deze kinderen na zes jaar onderwijs de werkwoordtsspelling beheerst, terwijl de door ons voorgestelde spelling na een half uur instruksie door 78 procent van die kinderen foutloos wert geschreven.

DE REAKSIE

De reaksie kon niet uitblijven. Al heel snel zag Harry Mulisch er wel broot in en publiceerde zijn 'Soep lepelen met een vork' - waarschijnlijk wel literatuur, maar verder wijgnig soeps. Dan breekt een chaoties debat los in krant, radio en televisie. Aan het ijt van maart 1972 wort een balans opgemaakt van alle diskussies en die blijkt zeer positief te zijn, ondanks alle bestrijding.

Het onafhankelijke 'Instituut voor marktonderzoek en marketingadviezen' Inter/View heeft een landelik representative steekproef genomen bij 250 Nederlanders boven de vijftien. Onze voorstellen ten aanzien van de werkwoordtsspelling werden door 65 procent van de ondervraagden ondersteunt, de (nootzakelike) uitbrijding tot de andere woortsoorten door 43 procent. De vernederlantsing van vreemde woorden, met als (onjuist) voorbeelt 'sjofeur', kreeg bijval van 37 procent en de éne ij (afschaffing van de ei) wert toch nog door 47 procent van de ondervraagden toegejuicht.

Verder bleken mannen vaker voorstander van spellingwijziging dan vrouwen en jongeren vaker dan auden; alleen de jongsten (de groep 15 tot 24 jaar) vormen op deze tendens een uitzondering. In verschillende publikaties wort erop gewezen dat deze groep de kwellingen van het spellingonderwijs net achter de rug heeft en dat het idee opnieuw te moeten beginnen, tot een soort schrikreaksie kan hebben gelijt.

Inter/View besluit: 'De hierboven genoemde percentages kunnen niet meer dan 5 à 6 pct afwijken van de werkelijkheid, die men zou vinden als aan alle Nederlanders dezelfde vragen gesteld zouden worden.'

SPELLINGPUBLIKATIES

Tegen Mulisch' Soep verscheen een brochure van Wim van Oosten Mis Mulisch, 'waarin blatzij voor blatzij Mulisch' boekje wort ontzenuwt' (Atheneum Nieuwscentrum, Spui 14, Amsterdam, f 1,30). Een seleksie uit de krantepublikaties-pro-spellingvereenvoudiging verscheen begin mij onder de titel (en in het affiesje van Dick Bruna) 'Ik hoop dat de spelling verandert wort' bij J. Muusses nv; de ijtredaksie hat Dolf Kohnstamm. Men vint er bijdragen in van o.a. dr. Van der Velde, prof. Paardekooper, prof. Van Gelder en G. van der Heijden. (f 5,90)

Het aantal publikaties-anti is echter veel groter - mede doordat media als NRC-Handelsblad bijdragen-pro wijgeren en zelfs durven mee te delen alleen maar reaksies-anti te ontvangen. Er verscheen enkele maanden geleden een aflevering van De Gids ('72-3; f 6,50) 'S-p-e-l-l-i-n-g', samengesteld door prof. Stuiveling. Hierin vint men bijdragen van letterkundigen als W. F. Hermans en deskundigen als prof. Stutterheim. De laatste vraagt zich (opnieuw) af, wat er met de ekstra tijd die de wijzigingen van 1934 hebben opgeleverd, gedaan is: heeft die bijgedragen tot een groter taalvaardigheid? Prof. Stuiveling stelt niet 'hypochonder', maar eerder lichtvaardig, dat het taalonderwijs veelal slechter is geworden en acht de opvatting 'meer tijd voor echt taalonderwijs' demagogies.

'MEER TIJDT VOOR ECHT TAALONDERWIJS'?

Bewijzen van de vooruitgang die de regeling van '34 mogelijk gemaakt heeft, zijn niet statisties te leveren. Toch is het interessant naast de uitspraken van bovengenoemde hoogleraren die te plaatsen van enkele andere. In een geschrift van o.a. prof. De Vooys, prof. J. de Vries, a.s. prof. Van Haeringen en a.s. prof. W. A. P. Smit, en a.s. hoofd-inspecteur Van Dis schrijven zij over het b ter wordende taalonderwijs op de lagere school:

'We willen in dit verband mede melding maken van de gunstige invloed, die is uitgegaan van de spellingbesluiten van 1934 . . . Nu (de spelling) minder tijdrovend is geworden . . . heeft het L.O. ruimer gelgenheid om andere onderdelen, die met meer recht als taalonderwijs mogen worden beschouwd, nog beter tot hun recht te laten komen dan zulks reeds v  r 1934 geschiedde.' (blz. 12) en

'Het is geenszins onze bedoeling, voet te geven aan de oppervlakkig-populaire mening, als zouden de nieuwe spellingregels een voornam  oorzaak zijn van de 'verwaarlozing der moedertaal'.' (blz. 17).

Waarop zij hun mening baseren, wort in het 'Rapport van de commissie ter bestudering van de middelen tot verbetering van het onderwijs in het Nederlands aan scholen voor middelbaar een voorbereidend hoger onderwijs' (het Rapport-Van den Ent, 1941) niet aangegeven. Het kan niettemin zijn nut hebben de mening van deskundige tijdgenoten te plaatsen naast die van deskundigen van dertig jaar later.

Twee andere professoren: Cohen uit Utrecht en Kraak uit Nijmegen, schreven 'Spellen is spellen is spellen' op initiatief van de 'Werkgroep Spelling van de Nederlandse Stichting voor Psychonomie'. Zij bestrijden iets wat door de vier samenwerkende organisaties niet is voorgesteld (dat komt meer voor . . .), nl. dat de spelling gemakkelijker wort als je schrijft wat je zegt. En inderdaat, foneties spellen is aantoonbaar lastig (Martinus Nijhoff, f 2,50).

GESPREK MET DE MINISTERS

Op 17 mij jl. hebben vertegenwoordigers van de ANOF (Steenbergen, Knippen, Bar hoorn en Lootsma), de seksie Nederlants van Levende Talen (Batelaan), de VON (Hollaar) en de VWS (Paardekooper en Van Vaerenwijck) de voorstellen van 1970 op het departement opnieuw toegelicht. Van departementale zijde waren aanwezig de ministers De Brauw en Van Veen, staatssekretaris Schelfhout en de heren Boendermaker, Damsteegt en Wesseling.

Sentraal in het overleg, dat een goede anderhalf uur duurde, stont ons verzoek onze voorstellen niet - zoals min. Veringa hat belooft - mee te nemen met het ontworpen wetsvoorstel, maar om ze over te nemen, en dan liefst snel met een regeling te komen. Min. Van Veen wilde echter alleen de toezegging van zijn voorganger gestant doen. Eerst moest echter overeenstemming met de Belgise regering gezocht worden en de ministers meenden, dat die niet zeer spoedig tot stant zau komen.

De ministers ontvingen de gegevens van het onderzoek van Inter/View, de bundel 'Ik hoop dat de spelling verandert wort' en onzerzijts het volgende Commentaar. Enige opmerkingen over de Belgise problematiek volgen na het Commentaar.

COMMENTAAR bij de spellingvoorstellen van de

- Algemene Nederlandse Onderwijzers Federatie
- Sectie Nederlands van de Vereniging van Leraren in Levende Talen
- Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands
- Vereniging voor Wetenschappelijke Spelling

Inleiding

Al vele jaren is er spellingonrust. Om die weg te nemen is de Belgisch-Nederlandse commissie voor de spelling van de bastaardwoorden (de commissie Pée-Wesselings) aan het werk gegaan. In 1969 heeft ze haar Eindvoorstellen gepubliceerd, waarvan onze organisaties hebben kennisgenomen. Na overleg met de minister van Onderwijs en Wetenschappen, dr. G. H. Veringa, hebben we in augustus 1970 onze commentaren op de Eindvoorstellen in een Nota kenbaar gemaakt. We hebben ons daarbij beperkt tot vier aanvullende voorstellen, die grotendeels liggen op het terrein van de niet-bastaardwoorden:

1. het afschaffen van de regel van de gelijkvormigheid ten aanzien van het foneem /T/ bij woorden van alle categorieën;
2. het weergeven van het foneem /EI/ uitsluitend door het teken ij;
3. het weergeven van het foneem /OU/ uitsluitend door het teken au;
4. het schrijven van het foneem /IE/ in gesloten lettergrepen met ie, in open lettergrepen met i. We hebben ons - niet met vreugde - bereid verklaard een aantal uitzonderingen die de commissie voorstelt, te aanvaarden; we gaan hierop nader in bij onze taalkundige argumentatie. Eerst willen we echter een aantal andere overwegingen bespreken.

Maatschappelijke overwegingen

1. De al langer bestaande onzekerheid is door de spellingregeling van 1954 niet weggenomen. De in die regeling ingebouwde keuzemogelijkheden zijn niet als vergrote vrijheid gewaardeerd; ze hebben integendeel het gevoel van onzekerheid versterkt daar de woorden met een 'vrije' spelling zo willekeurig bepaald leken.
2. Mede ten gevolge van de regeling van 1954 kan men horen spreken van een spellingchaos. Men moet echter constateren dat vele literatoren van de geboden vrijheid een ruim gebruik hebben gemaakt en vele nieuwe spellingvormen hebben gecreëerd. Vele jongeren volgen met enthousiasme hun voorbeeld terzake.

3. Doorgaans waardeert men afwijkingen van de standaard-spelling echter negatief. Bij allerlei selectieprocedures wordt foutloos spellen gehanteerd als een gemakkelijk, maar vaak irrelevant criterium. Dat een onvoldoende spellingbeheersing discriminatie kan uitlokken, zijn vele Nederlanders zich zó bewust, dat zij zich niet schriftelijk tot b.v. diverse instanties durven te wenden.

Er bestaan ook een aantal misvattingen over spellingvereenvoudiging:

1. Het is een misvatting te menen dat teksten in een vereenvoudigde spelling onleesbaar zouden zijn. Ook bij vroegere spellingwijzigingen is dat voorspeld, maar men blijkt na een korte periode van gewenning teksten in de nieuwe spelling even vlot te lezen als in de oude. Dat teksten door een oude spelling ontoegankelijk zouden worden, is evenmin juist.
2. Het is een misvatting te menen dat dialectsprekers gediscrimineerd zouden worden. Niemand heeft namelijk voorgesteld 'te gaan schrijven wat je zegt', zoals van verschillende kanten is beweerd.
3. Het is een misvatting te menen dat spellingvereenvoudiging taalbederf zou zijn. Dit berust op een verouderde identificatie van taal en spelling. Ook de opvatting dat een grote cultuur zich zou manifesteren in een cultuurtaal, met een stabiele spelling, is verouderd. Een gelijkblijvende spelling is geen wezenlijk kenmerk van een levende taal, maar van een dode. Een levende taal ontwikkelt zich en het is vanzelfsprekend dat de spelling zich daarbij kan aansluiten.

Onderwijskundige overwegingen

1. Al geruime tijd is een proces van onderwijskundige heroriëntatie gaande, ook ten aanzien van het moedertaalonderwijs. Was volgens negentiende-eeuwse opvattingen foutloos leren schrijven een hoofddoel van het lager onderwijs, tegenwoordig legt men veeleer het accent op de taalvaardigheid van de leerlingen en ziet men spelling als een nevenaspect van het taalonderwijs. Deze opvatting wordt weerspiegeld in de taalmethodes; men ziet spelling daarin duidelijk naar de achtergrond verschuiven. Vergroting van de taalvaardigheid vormt een wezenlijke bijdrage aan de democratisering van het onderwijs.
2. Niettemin moet nog onevenredig veel tijd aan vooral de spelling van de werkwoordsvormen worden besteed. Op grond van gegevens van dr. I. van der Velde tot tachtig procent van de voor taal in de hogere klassen van het basisonderwijs beschikbare uren, volgens een onderzoek van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen in het najaar van 1970 vijftig procent van de tijd voor taal. En dit, terwijl twintig procent meer in overeenstemming zou zijn met de waarde die men tegenwoordig aan spelling hecht. Ook de beperking van het aantal lesuren Nederlands op vele scholen voor voortgezet onderwijs maakt tijdwinst door spellingvereenvoudiging zeer gewenst.
3. Ondanks alle tijd en moeite lukt het blijkens CITO-spellingtoetsen van de laatste jaren veertig procent van de leerlingen van basisscholen niet de minimumdoelstellingen van de werkwoordsspelling te bereiken. Daarentegen heeft een landelijke proef aangetoond, dat men deze leerlingen de werkwoordsspelling die door onze organisaties wordt aanbevolen, in een half uur reeds vrijwel foutloos kan leren schrijven; aanvaar-

ding van onze voorstellen zou een enorme tijdswinst betekenen. Deze winst wordt niet verkregen als slechts de voorstellen die de commissie terzake doet, zouden worden aanvaard, omdat daarbij een aantal grammaticale overwegingen nodig blijven waarmee vele leerlingen bij voortduring grote moeite zullen hebben. Bij onze taalkundige overwegingen gaan we daarop nader in.

Taalkundige overwegingen

Het foneem /T/

0. Ons eerste voorstel achten we van het allergrootste belang. Het komt er eenvoudig gezegd op neer, dat men een t mag gaan schrijven waar men aan het eind van een woord een t hoort. Dit voorstel heeft tot doel in aanvulling op dat van de commissie de werkwoordspelling volledig te saneren. De commissie doet twee voorstellen: één voor de zwakke verledentijdsspelingen en één voor de spelling van de tegenwoordigetijdsvormen. Met het eerste, afschaffing van de -dd- en -tt- in b.v. *bereidde* en *wachtte* zijn we het volledig eens, maar we hebben grote bezwaren tegen het tweede, 'vervanging' van de -dt door -d in b.v. *hij antwoordt* en *hij wordt*.

1. De commissie wil in deze gevallen de regel van de gelijkvormigheid handhaven: *hij antwoord* wegens *antwoorden* en *hij word* wegens *worden*. Dit zijn werkwoorden met stam op -d, die de commissie als categorie III aanduidt. Ook bij de werkwoorden uit categorie II, met stam op -t, gaat deze gelijkvormigheidsregel op: *hij wacht* met daarnaast *wachten* e.d. Tot zover lijkt alles probleemloos: men hoort wat men moet schrijven, als men het woord verlengt. Maar met *hoort* en *verlengt* hebben we werkwoorden uit de veel grotere categorie I, met een stam die niet op -t of -d uitgaat. Verlengen we daar, dan krijgen we *hoorden* en *verlengden* zodat een scholier schrijft *hij hoord* en *hij verlengd* e.d. Dat echter is fout, want om duistere redenen mag men de regel van de gelijkvormigheid hier ineens niet toepassen, maar moet men zich richten naar de beschaafde uitspraak-zonder-méér.

Het ligt voor de hand, dat de drie categorieën elkaar zullen beïnvloeden met nog steeds vele fouten als gevolg, zodat een intensieve, tijdrovende spellingtraining noodzakelijk zal blijven¹. Allereerst op grond van deze overwegingen adviseren wij niet het voorstel van de commissie te volgen, maar over te gaan tot afschaffing van de regel van de gelijkvormigheid ten aanzien van het foneem /T/, zodat men kan gaan schrijven *hij antwoordt*, *hij wort*, naast *hij wacht*, *hij hoort* en *hij verlengt*².

2. De commissie geeft nog een argument voor handhaving van de gelijkvormigheidsregel: bij een groter aantal werkwoorden dan tot nu toe zullen de persoonsvormen en de voltooidde deelwoorden eender zijn; het betreft hier zwakke werkwoorden met voorvoegsels als *be-*, *ont-*, *her-* e.d. Naast *hij hervat* en *hij heeft hervat* komt dan b.v. *hij bereid de maaltijd* en *hij heeft de maaltijd bereid*.

Nu mag de commissie de indruk wekken dat de gelijkvormigheidsregel zeer algemeen gehanteerd wordt, ook ten aanzien van dit geval vergeet ze de grote categorie I. Daar moet men nl. blijven schrijven *hij verlengt* en *hij heeft verlengd*, *gelooft* en *geloofd*, *bemoeit* en *bemoeid*, *herinnert* en *herinnerd* e.d. Evenals bij het eerste argument moeten wij concluderen, dat de behandeling van de drie categorieën niet gelijk is, dat

daardoor vergissingen voor de hand liggen¹ die een intensieve oefening noodzakelijk maken. Ook op grond van deze overwegingen hebben we voorgesteld de gelijkvormigheidsregel ten aanzien van het foneem /T/ af te schaffen, zodat men kan schrijven *hij (heeft) bereit, verlengt, gelooft, bemoeit, herinnert* e.d.².

3. Wil dit voorstel volledig effect hebben, dan moet het toegepast worden op alle woorden, en dus niet alleen op werkwoorden. Zou men het daartoe beperken, dan wordt men b.v. geconfronteerd met het nominale gebruik van verschillende werkwoordsvormen. Als men ons voorstel slechts ten dele zou aanvaarden, krijgt men gevallen als *hij antwoordt* naast *het antwoord*. Nu is dit nog eenvoudig, ingewikkelder is b.v. *hij heeft het werk voltooit* naast het *voltooid deelwoord*. Deze onderscheidingen maken grammaticale toelichtingen nodig (van een abstractieniveau waaraan de meeste leerlingen nauwelijks toekomen), met de daarbij behorende oefeningen.

Op grond van deze overwegingen hebben wij voorgesteld de gelijkvormigheidsregel ten aanzien van het foneem /T/ af te schaffen bij woorden van alle categorieën.

4. Bij aanvaarding van dit voorstel gaan een aantal spellingindicaties verloren. Zoals men weet, kan men deze pas aanbrengen na analyse van context en zinsstructuur; de inhoudelijke en constructietechnische conclusies die men trekt uit een taaluiting, worden in de thans gangbare uitgangen (dt, -tte e.d.) nog eens, a.h.w. extra zichtbaar gemaakt. Deze uitgangen zijn voor een goed begrip van de uiting doorgaans overbodig. Invuloefeningen van het type 'de maaltijd wor. . . berei. . .' illustreren, dat zo'n zinnenetje zelfs zonder uitgangen duidelijk is; alle andere lettertekens dan een aan de uitspraak beantwoordende *t* zijn feitelijk overtoollig, daar ze informatie van taaltechnische aard verstrekken die men ook elders in de zin vindt. Alleen in zeer beknopte taaluitingen (krantekoppen b.v.) kan het afschaffen van de extra indicaties tot onduidelijkheid leiden; het komt o.i. echter uiterst zelden voor dat men verplicht is uitsluitend af te gaan op informatie van deze soort. Op grond van deze overwegingen menen we, dat de door ons bepleite vereenvoudigingen even weinig schade aan de begrijpelijkheid zullen berokkenen als de afschaffing van de buigingsuitgangen een kwart eeuw geleden.

De ij/ei en de au/ou

Ook bij de argumentatie van onze voorstellen ten aanzien van de ij/ei en au/ou sluiten we weer aan bij de Eindvoorstellen. Evenals bij de d/t bepleiten wij vereenvoudiging door uniformiteit, een verlangen dat we ook menen te bespeuren in de opdracht van de minister en de overwegingen van de commissie.

In haar Eindvoorstellen geeft de commissie een aantal argumenten (bl. 24-28) die o.i. een pleidooi inhouden voor een uniforme ij-spelling. Het enige 'sprekende' bezwaar tegen deze uniformering acht ze, dat het zichtbare verschil tussen *zij zei* en *zei zij?* vervalst. Wij menen dat een redelijk stilist meer middelen tot zijn beschikking heeft om deze enige werkelijke grafische onduidelijkheid te vermijden; hij kan namelijk ook schrijven *ze zij, zij ze?* dan wel *vertelde zij dat?* We menen dat geen serieuze argumenten tegen een uniforme ij zijn ingebracht en dringen erop aan de ij als enige teken voor dit foneem te gaan gebruiken.

In de Eindvoorstellen zijn de bl. 20-23 aan de problematiek van de au/ou gewijd. De

commissie gaat er o.m. op grond van frequentieoverwegingen van uit, dat alleen om spelling van *au* in *ou* nader behoeft te worden onderzocht. Tegen deze wijziging ontwikkelt de commissie een reeks bezwaren. De *au* is namelijk duidelijk een 'vreemde deling': onder de 125 woorden met *au* zijn een 100 bastaardwoorden, de 60 samenstellingen met *auto* niet meegerekend (zie het overzicht op bl. 62-63 van de Eindvoorstellen). De commissie heeft bezwaren tegen verandering in deze groep en adviseert tot handhaving van de bestaande situatie.

Wij achten het alternatief onvoldoende onderzocht en hebben dat nader bestudeerd. Er zijn 'n 125 *au*-woorden en 'n 50 woorden met *ou*. Van de laatste groep wordt de helft nauwelijks meer gebruikt, de andere helft heeft echter een grote gebruiksfrequentie. In tegenstelling tot de wijziging van *au* in *ou* heeft de commissie geen taalkundige bezwaren tegen de verandering van *ou* in *au* aangevoerd. Kwantitatief pleit eveneens voor ons voorstel het feit dat niet 125 maar slechts 50 woorden behoeven te veranderen; daar staat echter tegenover dat - als gezegd - een 25 *ou*-woorden drie- à viermaal frequenter voorkomen dan de *au*-woorden. Daar wij uniformiteit in hoge mate wenselijk achten, hebben wij voorgesteld het *au*-teken als enige teken voor deze spraakklank te gaan gebruiken.

De *i/ie*

De regeling die de commissie voor dit teken voorstelt, betekent een stap vooruit, maar is nog altijd zo ingewikkeld, dat later nieuwe moeten volgen. Met prof. dr. J. L. Pauwels, sprekend namens de Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, menen wij dat de oplossing vrij eenvoudig is. 'Men hoeft slechts de regel toe te passen die geldt voor *a*, *e*, *o*, *u*: enkel teken (in casu *i*) in open lettergreep, dubbel teken (in casu *ie*) in gesloten lettergreep.' Dit voorstel is inderdaad niet revolutionairder dan de veranderingen in *bo(o)men* en *be(e)nen* na 1934. Na verdergaand overleg hebben we er node mee ingestemd *-ie* aan het wordeind te gaan schrijven, met inachtneming van de uitzondering die de commissie op bl. 45 in punt 8a sub 2a en b formuleert (meervouden van woorden op *-us* en *-o* en namen van muzieknoden en Griekse letters); deze *-ie* blijft gehandhaafd in afleidingen. We blijven bij ons voorstel de *i* verder in alle open lettergrepen te gaan schrijven (naast *liter* ook *giter* en naast *repen* ook *ripen*), en *ie* in alle gesloten lettergrepen.

Besluit

1. We verzoeken de ministers het aangekondigde wetsontwerp met onze aanvullende voorstellen nu spoedig bij het parlement in te dienen. (Mocht de financiële positie van het land een spoedige officiële invoering onmogelijk maken, dan is nochtans een principebeslissing die het onderwijs de vrijheid zou geven bepaalde spellingsonderdelen te schrappen, zeer gewenst. De officiële invoeringsdatum kan dan later worden bepaald.)
2. We verzoeken de ministers voorts te willen bevorderen dat het onderwijskundig selectie criterium spelling die bescheiden plaats krijgt die het volgens moderne inzichten verdient.
3. Ten slotte is naar ons oordeel de gedachte dat een Belgisch-Nederlandse Academie

spellingrust zou kunnen garanderen, fundamenteel onjuist. Bij een goede, afdoende regeling is zo'n academie terzake overbodig; bij een slechte kunnen geen vijftig hoogleraren bewijsbare lacunes ontkennen. Wij geven de bewindslieden dan ook in overweging van deze academie geen al te hoge verwachtingen te koesteren.

NOTEN

1. Proeven op een aantal basisscholen wijzen duidelijk in deze richting.
2. Een recent opinieonderzoek toonde aan, dat 65% van de Nederlanders positief staat tegenover de veranderingen die wij terzake adviseren.

BELGISE PROBLEMEN

Over de Belgise spellingproblemen nog een paar opmerkingen tot slot. Het is logies, dat in België de spelling in het kader van de taalstrijt staat; als belangstellende noorderling krijgt men wel de indruk dat iijgenlik alles bij de taalstrijt hoort. Deze is eerder een sociaal-ekonomise dan een strikt kulturele emansipatiebeweging van de Nederlandstaligen ten opzichte van de Franstaligen.

Bij emansipatie streeft men ernaar niet onder te doen voor een (volwaardig geachte) ander. Die ander oefent vaak een biologerende, normative werking uit. Men wil gelijk zijn aan de ander om ook gelijkwaardig aan hem te zijn; daarbij staat die ander met zijn ijgenschappen model. Men bewijst echter juist zijn 'onvolwassenhijt', zijn onvolwaardighijt door zich helemaal naar die ander te willen richten. Gelijkwaardighijt is een principiële erkenning van de ander-zoals-die-is, juist als die niet gelijk is.

Iets daarvan speelt m.i. in de huidige Belgise spellingproblematiek. Voor veel Vlamingen vormt de Waalse, dus Franse kultuur het model waarnaar zij willen handelen om zich aan die kultuur gelijkwaardig te kunnen achten. Ze geven zichzelf daarmee een brevet van onvolwaardighijt, bewust of niet. Ze tonen daarmee ook, niet de relatieve waarde van die Franse kultuur te zien.

Zoals bekend, bestaat in Frankrijk nog steeds de Académie Française, die als aut humanisties instituut onder meer het oppergezag heeft op de spellingkultuur; ik ga nu niet in op de bestrijding die dat instituut in Frankrijk ondervint. Het humanisme spigelde zich aan het nog grotere gezag van het Latijn, de kultuurtaal voor de zeventiende-eeuwen, met een al vele eeuwen lang stabile spelling - het Latijn is immers al sinds 1500 een dode taal! Het Frans wil zich als het Latijn gedragen en de Vlaamse minister met de zijnen streven in hun emansipatiedrang helaas hetzelfde na: stabiliteit, geen verandering, alleen de dubbelvormen (bewijs van spellingvrijhijt) moeten verdwijnen: één duidelijk sentraal gezag.

Voor de Noortnederlander speelt zo'n bant aan het verleden helemaal geen rol. Wij streven geen kultuur na naar Frans-klassiek model: wij trachten t.a.v. het kommunikatiehulpmiddel spelling zakelik, rationeel, efficiënt te handelen, en willen dat graag als onze kultuur zien. Op gront daarvan menen we dan ook dat o.m. het onderwijs niet de last van een o.i. onjuiste kultuurvizie moet worden opgelegd, zoals in België gebeurt: de Belgise minister Van Mechelen 'zoekt kultuur', en wie wat anders wil 'probeert de mensen te foppen'.

Onze op een ander kultuurbeelt geënte didaktise argumenten spreken de Belgise gezagsdragers waarschijnlijk niet aan. Het valt te vrezen dat de spelling nog lang slepent zal blijven, als wij moeten wachten tot de Belgise regering haar idée-fixe is ontgroeit. Onze regering moet o.i. dan ook de knoop doorhakken en - kultureel akkoord of niet - een voor ons lant en ons onderwijs bevredigende regeling treffen, en liefst snel. We zijn ervan overtuigt dat ook de Belgise leerlingen er voordeel van zullen hebben.

OMO-cahier VI

Vlak voor het afdrucken van dit nummer kregen wij OMO-cahier VI onder ogen, dat gaat over 'Het letterkunde-onderricht in het voortgezet onderwijs'; het is geschreven door dr. H. van Galen. De schrijver houdt zich bezig met de vraag naar de doelen en methoden van het literatuuronderwijs. Erna volgt een discussie over een aantal soms wat railerende opmerkingen. Het 40 pagina's tellende cahier is te verkrijgen bij het Bureau van Ons middelbaar onderwijs, Prof. Dondersstraat 46, Tilburg.

TAALDIDACTISCHE DOCUMENTATIE

Ook bij het ter perse gaan van dit nummer kwam uit de herziene editie van Taaldidactische documentatie 1971. Het is opnieuw een voorlopige editie; de commissie die het werk voornamelijk ten behoeve van pedagogische academies vervaardigt, werkt in de richting van een beredeneerde literatuurlijst, waarin ook algemene studies en schoolboeken zijn opgenomen, voor kleuter-, basis-, lager beroeps- en mavo-onderwijs. De brochure is te verkrijgen bij het C.P.S., Prinses Marielaan 2, Amersfoort.